

Stenografični zapisnik

šestnajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 26. februarija 1898.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar: Oton Detela. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik ekszellenca baron Viktor Hein in c. kr. okrajni komisar baron Viljem Rechbach. — Vsi članovi razun: Ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia, Viktor Globočnik, Josip Lenarčič, Karol Luckmann, baron Friderik Rechbach in ekszellenca baron Jožef Schwegel. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika XV. deželnozbornske seje dné 25. februarija 1898.
2. Naznanila deželno-zbornskega predsedstva
3. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji posestnikov vasi Goniče, občina Šmarje, za podporo za napravo vodovoda.
4. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občine Trata za podporo za popravo občinske poti od Trate skozi Lučino.
5. Ustno poročilo finančnega odseka o penzijskem statutu za deželne uradnike in služabnike (k prilogi 71.).
6. Priloga 73. Poročilo finančnega odseka o uredbi plač učiteljskega osebja na javnih občnih ljudskih šolah na Kranjskem (k prilogi 60.).
7. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji c. kr. kranjske kmetijske družbe, da se odpravi mlinarski obrat z Ogersko.

Stenographischer Bericht

der sechszehnten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 26. Februar 1898.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann: Otto Detela. — Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Excellenz Victor Freiherr v. Hein und k. k. Bezirks-Commissär Wilhelm Freiherr v. Rechbach. Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Victor Globočnik, Josef Lenarčič, Karl Luckmann, Friedrich Freiherr von Rechbach und Excellenz Josef Freiherr von Schwegel — Schriftführer: Landschafts-Secretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der XV. Landtags-Sitzung vom 25. Februar 1898.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Zussaffen von Goniče, Gemeinde St. Marein, um Subvention für die Errichtung einer Wasserleitung.
4. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeinde Trata um Subvention für die Herstellung des Gemeindeweges Trata-Lučne.
5. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über das Pensionsstatut für landschaftliche Beamte und Diener (zur Beilage 71).
6. Beilage 73. Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Regelung der Gehalte des Lehrpersonales an den öffentlichen allgemeinen Volksschulen in Krain (zur Beilage 60).
7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft für Krain, betreffend die Aufhebung des Wahlverfehres mit Ungarn.

8. Volitev štirih udov in štirih namestnikov v pridobninsko deželno komisijo za Kranjsko, potem osem udov in osem namestnikov v prizivno komisijo, ki jo je postaviti za Kranjsko zastran osebne dohodnine (k prilogi 48.).
9. Volitev članov v deputacijo, ki se pokloni Njegovemu Veličanstvu cesarju povodom 50 letnega vladnega jubileja.

8. Wahl von vier Mitgliedern und vier Stellvertretern in die Erwerbsteuer-Landescommission für Krain, dann von acht Mitgliedern und acht Stellvertretern in die für Krain einzusetzende Berufungs-Commission für die Personaleinkommensteuer (zur Beilage 48).
9. Wahl der Mitglieder in die Huldigungsdeputation an Seine Majestät den Kaiser aus Anlaß des 50 jährigen Regierungsjubiläums.

Začetek seje ob 4. uri 10 minut popoldne.

Beginn der Sitzung um 11 Uhr 30 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Proglašam sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika XV. deželno - zborske seje dné 25. februarija 1898.

1. Lesung des Protokoll der XV. Landtagsitzung vom 25. Februar 1898.

Tajnik Pfeifer:

(Bere zapisnik XV. seje v slovenskem jeziku. — Lies das Protokoll der XV. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno - zborskega predsedstva

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Naznanjam, da je gospod poslanec Grasselli opravičil odsotnost od včerajšnje seje vsled bolezni.

Preidimo k točki:

3. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji posestnikov vasi Goniče, občina Šmarje, za podporo za napravo vodovoda.

3. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Insassen von Goniče, Gemeinde St. Marein, um Subvention für die Errichtung einer Wasserleitung.

Poročevalec dr. Majaron:

Visoka zbornica! Posestniki iz vasi Goniče, v občini Šmarje v ljubljanski okolici, hočejo napraviti mal vodovod, ker sedanja voda ne zadostuje niti za ljudi, niti za živino. Sedaj prosijo podpore iz deželnega zaklada. Prošnji je sicer priložen načrt ali ker se gre tukaj za napeljavo vodovoda, ki bi skupaj stal 3500 gld., torej za vodovod manjše vrste, in ker morda treba še jedno ali drugo stvar preskrbeti, sklenil je finančni odsek predlagati:

„Visoki deželni zbor skleni:

Ta prošnja se odstopi deželnemu odboru v primerno rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka:

4. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občine Trata za podporo za popravilo občinske poti od Trate skozi Lučino.

4. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeinde Trata um Subvention für die Herstellung des Gemeindegeweges Trata-Lučine.

Poročevalec dr. Majaron:

Visoka zbornica! Občina Trata prosi podpore za popravilo občinske poti od Trate skozi Lučino in se opira na razne momente, s katerimi hoče dokazati prvič potrebo poti in drugič nedostatnost občinskih sredstev. Gledé na principijelni sklep zastran občinskih potov, ki je že storjen v visokem deželnem zboru, predlagam:

„Visoki deželni zbor skleni:

Ta prošnja se odstopi deželnemu odboru v primerno rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka:

5. Ustno poročilo finančnega odseka o penzijskem statutu za deželne uradnike in služabnike (k prilogi 71).

5. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über das Pensionsstatut für landchaftliche Beamte und Diener (zur Beilage 71)

odpade za sedaj, ker se bo, kakor druge osobne stvari, obravnavala v tajni seji. Torej pride na vrsto točka:

6. Priloga 73. **Poročilo finančnega odseka o uredbi plač učiteljskega osebja na javnih občnih ljudskih šolah na Kranjskem** (k prilogi 60.).

6. Beilage 73. **Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Regelung der Gehalte des Lehrpersonales an den öffentlichen allgemeinen Volksschulen in Krain** (zur Beilage 60).

Poročevalec Višnikar:

Visoka zbornica! Poročati mi je v imenu finančnega odseka o novi uredbi plač učiteljskega osebja na javnih občnih ljudskih šolah na Kranjskem in o preuredbi dotičnega zakona.

Da naše učiteljstvo vedno intenzivneje zahteva zboljšanja svojega gmotnega stanja, je umevno, ako se pomisli, da so učiteljske plače deloma še odmerjene na podlagi zakona z dné 29. aprila l. 1873. in da so se leta 1890. le v prav skromni meri zboljšale.

Ako pogledamo za 25 let nazaj, vidimo, da se je življenje od takrat povsodi zelo podražilo. To vidimo tudi iz bojov državnih uradnikov, ki se poganjajo tudi tako ostro za zboljšanje plač, ki se naslantajo na dotični zakon iz leta 1872.

Tudi finančni odsek je mnenja, da je zboljšanje dohodkov naših učiteljev neizogibno, vendar ni mogel takoj iz oči pustiti finančnega položaja dežele.

Že iz poročila o normalno-šolskem zakladu je razvidno, da so se troški v šolstvu od leta 1875., torej tekem 22 let, povišali od 200.000 gld. na 400.000 gld.

Ako se vpraša po vzrokih nezadovoljstva v našem učiteljstvu, moramo pritrčiti temu, da so ti vzroki v prvi vrsti sedanji krajevno-razredni zistem, potem nizke učiteljske plače v obče in zelo neugodno razmerje učiteljskih mest v višjih razredih.

Po obstoječem zakonu imamo samo 31 učiteljev v I. plačilnem razredu z letno plačo 700 gld. in od teh učiteljev je nad jedna tretjina v Ljubljani.

Po predlaganem načrtu se prvič plače v obče zvišajo, dalje se odpravi IV. razred z letno plačo 450 gld. popolnoma, renumeracije začasnih učiteljev in učiteljic od 360 gld. se povišajo na 400 gld. in ustanovi se tudi novi I. razred z letno plačo 800 gld., v katerem jih bo po sedanjem številu učiteljskih moči 61.

V II. razredu z letno plačo 700 gld. bo pa 91 učiteljskih moči, tako da pride vsega skupaj 122 učiteljskih moči na novo v plačo 700 oziroma 800 gld.

Sprejelo se je dalje tudi določilo, da po novem zakonu nihče ne sme kaj izgubiti in da se dotični učitelji navzlic temu, da morda razmerno še malo časa služijo, obdržé tudi po novem zakonu vsaj v takem razredu, da bodo dobili vso tisto plačo, kakor doslej.

Gledé razmerja posameznih razredov bi omenil, da je dandanes faktično definitivno nastavljenih

učiteljev od sistemizovanih 610 mest samo 497, tako da pride v IV. razred definitivno nastavljenih učiteljev in učiteljic faktično samo 162, torej manj, kakor v III. razred z letno plačo 600 gld.

Mislím, da je tudi to precejšnji zboljšek.

Gledé starosti omenjam, da je samo jeden definitivno nastavljenih učiteljev bil nameščen leta 1860., pet pa leta 1862.

Vidimo torej, da naše učiteljstvo ni tako staro, da bi bilo že v bližnjem času pričakovati mnogo upokojevanj. Troški, ki bodo po tem zakonu za deželo narastli, so proračunjeni približno na 52.000 gld.

Dalje, je misel finančnega odseka, da se ne more iti. Pomisliti je tudi, da se bo s časom potreščina izdatno zvišala vsled pokojnin.

Omenjam dalje, kako se je postopalo gledé naših učiteljic.

Tu so se stavili razni predlogi. Nekateri gospodje v finančnem odseku so menili, da naj bi dobile čisto enake plače, kakor učitelji rekoč: enake dolžnosti, enake pravice.

Drugi gospodje so zopet bili mnenja, da naj se učiteljicam v vseh razredih dá nekoliko manj plače, kakor učiteljem. Sklenilo se je potem iti srednjo pot, tako da dobodo učiteljice v nižjih dveh razredih enako plačo, kakor učitelji, v višjih dveh razredih pa po 10 % manj, tako da bodo znašale plače učiteljic 500, 600, 630 in 720 gld. Za remuneracije začasnih učiteljskih moči pa se je določilo za učiteljice in učitelje enako po 400 gld.

Do tega sklepa privedli so finančni odsek zgolj stvarni razlogi. Ne dá se tajiti, da učiteljice prav dobro spolnujejo dolžnosti svojega stanu in da so posebno na dekliških šolah jako dobre, na drugi strani pa se nikakor ne more tajiti, da imajo učitelji mnogo večje potreščine kakor učiteljice.

Res je, da se sme za enako delo zahtevati enaka plača, ali vendar se mora tudi priznati, da povsodi, posebno pri dorastlih dečkih, učiteljice vendar ne morejo tako discipline vzdrževati, kakor učitelji.

Nadalje se mora pomisliti, da se učitelji navadno oženijo in da imajo dolžnost skrbeti za ženo in za otroke, da se stanu primerno vzgojé, kar pri učiteljicah odpade.

Sicer pa mislim, da nam učiteljice nikakor ne morejo očitati, da so se prezirale.

Omenim, da od poviška 52.000 gld. v slučaju, ako se učiteljice razvrsté po starosti, pripade nanje 12.000 gld., torej približno četrtnina vse višje potreščine.

Ako pogledamo število učiteljic in učiteljev, vidimo, da je definitivno nastavljenih učiteljev 375, učiteljic pa 122, torej tudi približno četrti del, tako da ta povišek 12.000 gld. ustreza tudi razmerju števila učiteljic.

Pripomnim, da je bila dosedaj velika večina učiteljic samo v IV. in III. plačilnem razredu in sicer jih je bilo v IV. 95, v III. 23, v II. 3 in v I. samo ena. 95 učiteljic ima tedaj danes letno plačo 450 gld. V prihodnje pa bodo imele najmanj 500 gld.

in mnoge tudi 600 gld. Kako neugodno upliva sedanji krajevni sistem, vidi se iz tega, da je izmed najstarejših 61 učiteljev in učiteljic danes še 28 z letno plačo 500 gld. in eden celo z letno plačo 450 gld. V prihodnje bo po personalnem sistemu, kadar se vpelje status, mogoče vsakemu učitelju na vsakem mestu priti do največje plače. S tem se ustanovi boljša stalnost in neodvisnost. Ako si je učitelj na kakem mestu ustanovil svoj dom, mu je na tem ležeče, da na dotičnem kraju ostane in ako je nekaj časa zadovoljivo služboval, ima upanje in pravico, da pride do višje in najvišje plače na svojem mestu.

To so načela, katera so vodila finančni odsek, da stavi predloge, kakor so tiskani.

Gledé Ljubljane omenjam, da so imeli ljubljanski učitelji od leta 1873. letno plačo 600 gld., da je pa po novem zakonu z leta 1890. v Ljubljani z letno plačo 500 gld. 11 učiteljev in 7 učiteljic, torej skupaj 18 učiteljskih moči. Dotični učitelji imajo pa osobno doklado po 100 gld., tako, da dejansko imajo plače 600 gld. Po predlogu finančnega odseka, naj se dotični učitelji v Ljubljani, ki imajo letno plačo 500 gld., in osebne doklade po 100 gld., takoj uvrsté v III. razred z letno plačo 600 gld., ako bi jim to tudi po starosti ne pristojalo. S tem odpadejo osobne doklade, ki so se finančnemu odseku zdele neumestne. V I. razredu je učiteljskih moči v celi deželi 31 in od teh v Ljubljani 13, tako da jih je na deželi samo 18, v II. plačilnem razredu je pa v Ljubljani 11 učiteljev in učiteljic.

Z ozirom na razloge, ki so razvidni iz priloge 60, in opazke, ki sem jih ravno navajal, predlagam v imenu finančnega odseka:

„Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1. Priloženemu načrtu zakona se ustavno pritrjuje.

2. Deželnemu odboru se naroča, da načrtu izposluje Najvišje potrjenje.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Dem beiliegenden Gesetzentwurfe wird die verfassungsmäßige Zustimmung erteilt.

2. Der Landesausschuß wird beauftragt, demselben die Allerhöchste Sanction zu erwirken.“

Prosim, da se preide v nadrobno razpravo.

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo.

K besedi se je oglasil prevzvišeni gospod deželni predsednik.

k. k. Landespräsident Excellenz Freiherr von Hein:

Hoher Landtag! Auch ich erlaube mir im Namen des Landeschulrathes das Eingehen in die Spezialdebatte bezüglich des vorliegenden Gesetzentwurfes dem hohen Hause auf's wärmste zu empfehlen.

Zweckmäßigkeit, Gerechtigkeit und Wohlwollen gegenüber der Lehrerschaft bilden die Grundlage, auf welcher dieser Gesetzentwurf aufgebaut ist.

Wenn es auch meinem persönlichen Gefühle und Wunsche für die Lehrerschaft entsprechen würde, daß dieses Gesetz früher ins Leben trete, als zu dem in diesem Gesetze selbst vorgesehenen Termine, nämlich vor dem 1. October 1898, so muß ich auf eine weitere Begründung dieses Wunsches, den ich hege und den gewiß auch die ganze Lehrerschaft hegt, verzichten, weil mir ganz wohl bekannt ist, daß die Gründe für das späte Inslebentreten dieses Gesetzes lediglich zu suchen sind in der Finanzlage des Landes, welche eine Regelung der Gehalte in kürzerer Frist nicht gestattet.

Die Opfer, welche das Land mit diesem Gesetzentwurfe übernimmt, sind gewiß groß und ich bin überzeugt, daß die ganze Lehrerschaft des Landes diese Opfer dankbar anerkennen wird und in dieser dankbaren Anerkennung möge der hohe Landtag auch die Bürgschaft erblicken, daß die Lehrer gewiß bemüht sein werden, ihre schwere und wichtige Aufgabe nach bestem Wissen und Gewissen zu erfüllen.

Mit diesen Worten erlaube ich mir den Gesetzentwurf dem Wohlwollen des hohen Hauses zu empfehlen.

(Odobrovanje. — Beifall.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec Pakiž ima besedo.

Poslanec Pakiž:

Visoki zbor! Z veselim srcem pozdravljam predlog finančnega odseka radi povišanja plač učitelstva. Gospôda moja, pozdravljam opetovano, da se stan učiteljstvu zboljša, ampak neka druga stvar pa je, katera me sili, da spregovorim. Kako in kje se bo denar dobil? Ali je slavni finančni odsek zagotovljen, da ostane naklada na opojne pijače? Ali je prepričan o tem, da ostane, oziroma, da bo mogoče zvišati naklado na pivo?

To je edina moja skrb pri tej stvari, skrb gledé težavnega stališča davkoplačevalcev, v drugem oziru pa samo tretjič z veselim pozdravljam zboljšanje plač, zlasti učiteljem; kajti ne dá se tajiti, da imajo učitelji na marsikatero stran troške, katerim se nikakor izogniti ne morejo. Če že nič drugega ne omenjam, opozarjam na to, da so marsikateri izmed njih vojaki; in kadar so klicani k vajam, stane jih to denarja in zamudo časa. Pri ženskah je stvar drugačna; učiteljice bi lahko izhajale z manjšo plačo; toda predloga v tem oziru ne bom stavil, morda stori to kak drug gospod tovariš.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Visoki zbor! Po besedah gospoda poročevalca in tiskanem poročilu preostaje mi le par besed.

Moji tovariši so mi naložili, da izgovorim v javni seji, da naša stranka upošteva opravičenost in potrebo uravnave učiteljskih plač, upošteva je zasluge in trudapolno delovanje učiteljskega stanu. S prepričanjem bomo torej glasovali za nasvete finančnega odseka, ki se skoraj popolnoma pokrivajo z nasveti deželnega odbora, glasovali v nadi, da bo, kakor je ekscelenca gospod deželni predsednik omenil, ta požrtvovalnost tudi našla odmev pri učiteljih, ki bodo s toliko večjo vstrajnostjo in vnemo delovali v omiko slovenskega naroda in ljudstva na Kranjskem sploh.

Gospôda moja! Ako se je tu in tam slišalo od nas, da treba tudi upoštevati naše — to mora vsak priznati — revne in težavne finančne razmere, ni to bil nikak izraz, da bi ne bil vsak izmed nas učiteljstvu v polni meri naklonjen in prepričan o potrebi uredbe učiteljskih plač in očitaneje, ki bi morda nastalo, in katero smo morebiti že večkrat slišali, da nimamo vsi krogi ali zastopniki ljudstva prave vneme za ljudsko šolstvo, gotovo ni opravičeno. Stvar se more najboljše s številkami pojasniti, katere navedem, da opravičim, iz katerih razlogov se ne more v polni meri željam učiteljstva ugoditi, kakor bi mi vsi hoteli in kakor bi bilo deloma tudi opravičeno. Visoka zbornica! L. 1871. znašala je potrebsčina za ljudsko šolstvo 98.000 gld., l. 1884. že 184.000 gld., l. 1891. 302.000 gld., l. 1895. 353.000 gld., l. 1896. 368.000 gld., in sedaj bomo s tem, da danes sprejmemo povišek za 52.000 gld., kmalu prišli na 450.000 gld., in v teh številkah pa še niso zapopadeni zneski za zgradbe šolskih poslopij, kateri seveda napravljajo ogromna bremena raznim šolskim občinam. Te številke torej jasno govore in kažejo, da tisti, ki so se ozirali na finančno zmožnost dežele, so bili opravičeni, tudi na ta moment gledati. Toda sedaj so se vse stranke te visoke zbornice zedinile v tem, da naj se, kolikor mogoče, in kolikor moči dežele dopuščajo, ustreže željam učiteljstva, in mi bomo od naše strani radostno glasovali za vse nastavke, katere predlaga finančni odsek v povišanje in uredbo učiteljskih plač.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Der Herr Abgeordnete Dr. Schaffer hat das Wort.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Die Partei, der ich anzugehören die Ehre habe, war seit der Gründung der neuen Volksschule stets eine große Freundin derselben und es ist nur eine Konsequenz dieser Freundschaft für die Schule, dass wir auch Freunde der Lehrerschaft sind; denn nur durch die Wirksamkeit und Thätigkeit der Lehrerschaft gewinnt ja die Schule Leben und Geist und ist es möglich, dass die Schule wirklich das sei, was sie im Interesse der Wohlfahrt und Entwicklung der Jugend sein soll. Von diesem Gesichtspunkte geleitet werden wir auch für sämtliche Anträge des Finanzausschusses stimmen, obwohl wir nicht verkennen dürfen, dass diese Anträge mit Rücksicht auf die finanziellen Ver-

hältnisse des Landes diesem große und dauernde Opfer auferlegen, Opfer, die um so bedeutender sind, als wir alle wissen, dass diese Auslagen nicht stationär sind, sondern eine steigende Tendenz haben, und dass wir infolge der Summen, die wir heute zur Regelung der Lehrergehalte bewilligen, im Laufe von 6, 8, 10 Jahren zu noch bedeutenderen Ziffern kommen werden. Diese Beträge werden sich nicht nur erhöhen mit Rücksicht auf die Vermehrung der Zahl der Schulen, sondern auch steigen mit Rücksicht auf die große Summen, die wir gegenüber den bisherigen für Pensionen werden ausgeben müssen.

Wir thun aber Alles das in der Erwartung, dass wir seitens der Lehrerschaft volles Verständnis für das Wohlwollen finden werden, welches das Land durch die heutigen Beschlüsse ihr entgegenbringt. In dieser Erwartung werden wir für das Geheß stimmen und hoffen, dass es den Lehrern zur Wohlfahrt gereichen werde und infolge dessen auch der Schule und der sie besuchenden Jugend.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Da se ne bo mislilo, da je stranka, katero zastopam jaz in somišljeniki moji v tej visoki zbornici, morda pri današnjem glasovanju s težkim srcem vdeležena, moram naglašati, da tudi naša stranka lahko izjavi, da bo z veseljem glasovala za predloge finančnega odseka.

Naše učiteljstvo, ki je bilo dosedaj morda od te ali one strani nekoliko manj spoštovano, lahko opazi v današnjih nasvetih, da se je mnenje o šolstvu, kakor o učiteljstvu našem v tej zbornici bistveno spremenilo.

Naše učiteljstvo izvaja lahko iz današnjih predlogov, da smo vsi prepričani, da je šolstvo ena največjih in najvažnejših potreb v deželi, in da nam pri šolstvu ni treba žal biti ogromnih žrtev, katere prinaša dežela v ta namen. Jaz bi pri tej priliki tudi naglašal, da, če bi šlo po mojem in mnenju naše stranke, bi se bilo moralo predlagati vsaj tisto, kar je c. kr. deželni šolski svet na prvem mestu predlagal, in kar je bilo pravično in bi se konečno že še bilo dalo izvesti. Ali ker pa s tem nismo mogli prodreti, bomo z veseljem glasovali tudi za manjše predloge, ki jih nasvetuje finančni odsek. Pri tem pa bi ne hotel vsakega krajcarja obrniti in zdihovati, kako bo dežela troške zmagala. Račun gospoda poslanca Povšeta je nekoliko neumesten na tem polju. V resnici, visoka zbornica, so žrtve, katere je dosedaj dežela prinašala za ljudsko šolo, ogromne, ampak pomisliti se mora, da so te žrtve prišle najmanj učiteljstvu na korist. Šola je draga; ali troški, katere je povzročilo šolstvo, bili so večinoma položeni na oltar slovenskega naroda (Odobranje v središču — Beifall im Centrum), prišli so v korist kmetu, in sicer bolj v korist kmetskemu ljudstvu, kakor učiteljstvu samemu, ki je doslej bilo borno plačano. Z veseljem in radostjo torej pozdravljam, da se je danes, dasi-

ravno še nismo na vrhuncu, stvar obrnila na boljše, in da imamo danes priliko izdatno zboljšati stanje prepotrebne stanú, to je učiteljskega stanú.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Višnikar:

Ker so vsi predgovorniki tako simpatično se izražali o predlogih finančnega odseka, mi je pač lahko zastopati te predloge. Jaz bi le še rad par besed spregovoril na nekatere opazke gospodov predgovornikov. Gospod poslanec Pakiž je vprašal, kaj bo z naklado na pivo in kako bomo pokrili večje potrebsčine. Omenjam v tem oziru, da za letos ne bo potreba nobene posebne naklade, in ravno zato smo rok odložili, da stopi zakon v veljavnost še le dné 1. okt. t. l. Za ostali čas se ne bo veliko potrebovalo, tako da bo lahko izhajati letos brez posebne naklade; za prihodnje leto pa bo imel deželni odbor skrb za to, da nam predloži primerne predloge. Gospod poslanec Povše tudi priznava opravičenost in potrebo zboljšanja učiteljskih plač, a opozoril je na to, da je potrebsčina za ljudsko šolstvo znašala l. 1875. samo 98.000 gld. Ta številka ni popolnoma pravilna. Jaz sem zadnjič pri proračunu normalnega šolskega zaklada tudi izračunil potrebsčino za l. 1875, pa po mojem računu je znašala, ako se prav spominjam, 174.000 gld., izvzemši Ljubljano, ker se moj račun na ljubljansko učiteljstvo ni oziral, ker je takrat mesto samo plačevalo učiteljsko osebje, tako da se lahko reče, da je potrebsčina za celo deželo l. 1875. znašala 200.000 gld. Letos, kakor sem že omenil, znaša brez tega zakona okroglo 400.000 gld. Na drugi strani pa je tudi istina, da se je število učiteljev in šolskih razredov od takrat podvojilo in napravilo nad 100 novih šol. Povišanje potrebsčine izvira torej tudi iz tega. Sedanji višji troški se opravičujejo tudi z ozirom na to, ker je dokazano, da danes obiskuje ljudsko šolo nad polovico več učencev in učenk, kakor pred 25 leti. Večkrat se čuje kritika, da je navzlic žrtvam, katere prinaša dežela za naše šolstvo, vendar slabo ali vsaj ne tako, kakoršno bi moralo biti. Mogoče je, in ne bom temu ugovarjal, da so tu in tam te pritožbe morebiti opravičene, ali ozirati se moramo tudi na to in uvaževati, da je pred 30 leti še jako malo učencev in učenk obiskovalo šolo, dočim jo morajo danes vsi obiskovati. Takrat so šolo obiskovali večinoma le boljši dečki, in ti so se res nekoliko naučili. Ogromna večina za šolo godnih otrok pa ni znala ničesar.

Končno se zahvaljujem še prevzvišenemu gospodu deželnemu predsedniku, da se je tako simpatično izrazil o našem šolstvu in bi le še dostavil željo, da naj bi učitelji uvaževali dobrohotnost, s katero visoka

zbornica presoja predloženi načrt zakona. Prosil bi jih in nadejam se, da bodo v prihodnje še z večjim veseljem in večjo vnemo, kakor do sedaj, delovali na polju našega šolstva — sebi v čast in domovini v blagor. (Odobranje. — Beifall.)

Poslanec Povše:

Prosim besede za faktično opazko! Ker je gospod referent omenil, da številke, katere sem prej navajal, niso prave, povem, da jaz nisem napravil posebnega računa, ampak da sem dobil številke od častitega gospoda poročevalca za deželni proračun, ki nam jih je v finančnem odseku navajal. To konstatujem.

Poročevalec Višnikar:

Mislím, da zadevajo dotične številke samo učiteljske plače, in ne celo potrebsčino za šolstvo.

Deželni glavar:

Prosim gospoda poročevalca, da preide v na drobno razpravo.

Poročevalec Višnikar:

Predno čitam zakon, prosím, da se popravijo sledeče tiskovne pomote:

V nemškem tekstu art. I. § 2. drugi odstavek tretja vrsta je besedo „daß“ premeniti v „deß“. V slovenskem tekstu, člen I. § 3., četrti odstavek tretja vrsta je besedo „premakniti“ premeniti v „pomakniti“. Dalje je v šestem odstavku v tretji vrsti besedo „in“ spremeniti v „ali“.

V art. I. § 6. v drugi vrsti nemškega teksta je po „§§ 2 und 3“ dodati oklep.

V členu II. nemškega teksta, v drugi vrsti je besedo „feiner“ premeniti v „feiner“.

V členu II. § 6, drugi odstavek, tretja vrsta, v slovenskem tekstu je besedo „so“ spremeniti v „se“.

Sedaj preidem na čitanje zakonskega načrta.

(bere: — liest:)

„Člen. I.

§§ 2., 3., 5. in 6. zakona z dné 29. novembra 1890. l. dež. zak. št. 23, so v svoji sedanji besedi razveljavljeni in se odslej glasé tako:

Artikel I.

Die §§ 2, 3, 5 und 6 des Gesetzes vom 29. November 1890, L.-G.-B. Nr. 23, werden in ihrer gegenwärtigen Fassung außer Wirksamkeit gesetzt und haben fortan zu lauten:“

(Obvelja. — Angenommen.)

„§ 2.

Letne plače na javnih občnih ljudskih šolah stalno nameščenih učiteljskih oseb so razdeljene v štiri vrste, in sicer:

v plače	I. vrste	z 800 gld.
„ „	II. „ „	700 „
„ „	III. „ „	600 „ in
„ „	IV. „ „	500 „

Učiteljice so enake z učitelji, samo v I. in II. plačilni vrsti določajo se plače učiteljic z 90 odstotki letne plače, katero dobiva moško učiteljsko osobje v enaki plačilni vrsti.

Letna plača začasno nameščenih učiteljev (učiteljic) določena je s 400 gld.

§ 2.

Die Jahresgehälte der an den öffentlichen allgemeinen Volksschulen definitiv angestellten Lehrpersonen werden in vier Classen eingetheilt, und zwar:

in Gehälte	I. Classe	mit 800 fl.
„ „	II. „ „	700 „
„ „	III. „ „	600 „ und
„ „	IV. „ „	500 „

Die Lehrerinnen werden mit den Lehrern gleichgestellt, nur in der I. und II. Gehaltsklasse werden die Gehälte der Lehrerinnen mit 90 Percent des dem männlichen Lehrpersonale in derselben Gehaltsklasse zukommenden Jahresgehältes bemessen.

Der Jahresgehalt provisorisch angestellter Lehrer (Lehrerinnen) wird mit 400 fl. festgesetzt.“

(Obvelja. — Angenommen.)

„§ 3

Od skupnega števila učiteljskih oseb pripada v I. vrsto deset odstotkov, v II. vrsto petnajst odstotkov, v III. vrsto trideset odstotkov in v IV. vrsto petinštirideset odstotkov.

Držeč se teh določil uvrsti deželno šolsko oblastvo pri prvi sestavi osebnega statusa učiteljsko osobje z ozirom na njegov službeni čas v stalni lastnosti in na zadovoljilno službovanje.

Poznejša pomaknitev iz ene plačilne vrste v naslednjo višjo vrsto vrši se pod istimi pogoji.

Z ozirom na izvrstno službovanje in na posebne razmere službenega mesta more se učiteljsko osobje uvrstiti odnosno pomakniti v višjo plačilno vrsto tudi ne gledé na službeni čas, vendar pa mora biti od izpraznjenih mest najmanj $\frac{1}{3}$ mest nameščenih po službenem času naprejšnje plačilne vrste.

Pomaknitev iz ene plačilne vrste v naslednjo višjo vrsto vrši se praviloma le enkrat v letu, in sicer po razmerju osebnega statusa od dné 1. januarja vsacega leta.

Ako se v kaki drugi deželi že stalno nameščena učiteljska oseba namesti na Kranjskem kot učitelj ali učiteljica, določi deželni šolski svét v sporazumu z deželnim odborom plačilno vrsto in vrstni red, v katero je uvrstiti to učiteljsko osebo.

§ 3.

Von der Gesamtzahl der Lehrpersonen entfallen auf die I. Classe zehn Percent, auf die II. Classe fünfzehn Percent, auf die III. Classe dreißig Percent und auf die IV. Classe fünf und vierzig Percent.

Unter Festhaltung dieser Bestimmungen hat die Landes-schulbehörde bei der ersten Feststellung des Personalstatus die Lehrpersonen mit Rücksicht auf ihre Dienstzeit in definitiver Eigenschaft und ihre befriedigende Dienstleistung einzureihen.

Die spätere Vorrückung aus einer Gehaltsklasse in die nächst höhere erfolgt unter denselben Bedingungen.

Mit Rücksicht auf vorzügliche Verwendung und auf die besonderen Verhältnisse eines Dienstpostens kann die Einreihung, beziehungsweise Vorrückung in eine höhere Gehaltsklasse auch ohne Rücksicht auf die Dienstzeit stattfinden, doch müssen von den freiverdenden Stellen mindestens $\frac{1}{3}$ Stellen nach der Dienstzeit in der vorangehenden Gehaltsklasse besetzt werden.

Die Vorrückung aus einer Gehaltsklasse in die nächst höhere findet in der Regel nur einmal im Jahre, und zwar nach Maßgabe des Personalstatus vom 1. Jänner jedes Jahres statt.

Wird eine bereits in einem anderen Kronlande definitiv angestellte Lehrperson als Lehrer oder Lehrerin in Krain angestellt, so bestimmt die Landes-schulbehörde im Einvernehmen mit dem Landesaus-schusse die Gehaltsklasse und die Rangordnung, in welche diese Lehrperson einzureihen ist.“

(Obvelja. — Angenommen.)

„§ 5.

Vsak voditelj (vsaka voditeljica) javne ljudske šole ima pravico do najmanj iz dveh sob in iz potrebnih stranskih prostorov obstoječega stanovanja, katero je, ako možno odkazati v šolskem posloppju. Kadar se mu takšno stanovanje ne more dati, gre mu stanarina, katero je pri ravnateljih meščanskih in voditeljih občnih ljudskih šol v Ljubljani odmeriti z 240 gld. in pri voditeljicah s 180 gld., zunaj Ljubljane pri ravnateljih meščanskih šol in pri voditeljih občnih ljudskih šol s 100 gld., pri voditeljicah pa z 80 gld.

Stalno nameščenemu učiteljskemu osobju na javnih ljudskih šolah v Ljubljani gre stanarina, ki je za učitelje I. in II. plačilne vrste določena s 180 gld., za učitelje III. in IV. plačilne vrste s 150 gld. in končno za učiteljice ne gledé na plačilno vrsto s 100 gld.

Ostali učitelji imajo pravico do prostega stanovanja ali do stanarine samo tedaj, kadar so imeli pravico do tega še pred veljavnostjo zakona z dné 29. novembra 1890. l., dež. zak. št. 23.

Stanarine za učiteljsko osobje na javnih občnih ljudskih šolah v Ljubljani plačuje normalno-šolski zaklad, za učiteljsko osobje zunaj Ljubljane pa jih plačujejo dotične šolske občine. Za stanarine učiteljskega osobja na javnih meščanskih šolah morajo skrbeti dotični šolski okraji

Stanarina ni vštvena v pokojnino.

§ 5.

Jeder Leiter (Leiterin) einer öffentlichen Volksschule hat den Anspruch auf eine mindestens aus zwei Zimmern und den erforderlichen Nebenlocalitäten bestehende Wohnung, welche ihm, wenn möglich, im Schulgebäude anzu-

weisen ist. Kann eine solche nicht beigelegt werden, so gebührt ihm ein Quartiergeld, welches bei Directoren der Bürgerschulen und bei Leitern der allgemeinen Volksschulen in Laibach mit 240 fl. und bei Leiterinnen mit 180 fl., außerhalb Laibachs bei Directoren der Bürgerschulen und bei Leitern der allgemeinen Volksschulen mit 100 fl., bei Leiterinnen mit 80 fl. bemessen wird.

Dem definitiv angestellten Lehrpersonale an den öffentlichen Volksschulen in Laibach gebührt ein Quartiergeld, welches für die Lehrer der I. und II. Gehaltsklasse mit 180 fl., für jene der III. und IV. Gehaltsklasse mit 150 fl. und endlich für die Lehrerinnen ohne Unterschied der Gehaltsklasse mit 100 fl. festgesetzt wird.

Die übrigen Lehrer haben das Recht auf freie Wohnung oder auf ein Quartiergeld nur dann, wenn ihnen der Anspruch darauf schon vor der Wirksamkeit des Gesetzes vom 29. November 1890, L.-G.-B. Nr. 23, zustand.

Die Quartiergelder für das Lehrpersonale an den öffentlichen allgemeinen Volksschulen in Laibach werden von dem Normalschulфонде, jene für das Lehrpersonale außerhalb Laibachs von den bezüglichlichen Schulgemeinden bestritten. Für die Quartiergelder des Lehrpersonales an den öffentlichen Bürgerschulen haben die bezüglichlichen Schulbezirke aufzukommen.

Das Quartiergeld ist für den Ruhegehalt nicht einrechenbar."

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil gospod poslanec župan Hribar.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! Častiti gospod poročevalec finančnega odseka priporoča v § 5., da bi se učiteljem na javnih ljudskih šolah v Ljubljani priznala stanarine tako, da bi učitelji I. in II. plačilnega razreda uživali stanarino 180 gld., učitelji III. in IV. plačilnega razreda pa 150 gld. na leto. Že v finančnem odseku sem naglašal, da se mi ta delitev ne zdi opravičena. V Ljubljani učitelja IV. plačilne vrste nobenega ni, v III. plačilni vrsti je pa 12 učiteljev in izmed teh je, kakor mi je znano, več kakor polovica oženjenih. Res je, da bo učitelj samec od stanarine 180 gld. nekaj dobička imel, toda tudi od stanarine 150 gld. si učitelj samec lahko kaj prihrani. Nikakor pa s to stanarino ne more izhajati učitelj, ki ima rodbino in mora zaradi tega imeti večje stanovanje. Ako je torej učitelj I. ali II. plačilne vrste neozženjen, mu pride to ravno tako v korist pri stanarini, kakor učitelju III. plačilne vrste, nasprotno pa učitelju III. plačilne vrste, ako ima rodbino, povisek 30 gld., če bi se vsem učiteljem ljubljanskim jednaka stanarina določila, pride gotovo ravnotako v korist, kakor učiteljem I. in II. plačilne vrste.

Ker torej gledé na razmere v Ljubljani nobenega pravega vzroka ni, da bi se med učitelji posameznih plačilnih razredov gledé stanarin delala razlika, in ker bi, ako se za vse ljubljanske učitelje določi stanarina letnih 180 gld., razloček vsega skupaj znašal samo 360 gld. na leto, mislim, da vi-

soki deželni zbor gotovo stori le čin pravičnosti, ako določi, da naj bodo stanarine za učitelje na ljubljanskih javnih ljudskih šolah brez ozira na plačilni razred jednake in sicer bi predlagal, da se določijo na 180 gld. Nasvetujem torej, da bi prvi odstavek § 5. ostal neizpremenjen, drugi odstavek pa naj bi se sprejel s sledečim besedilom:

„Stalno nameščenim učiteljem na javnih ljudskih šolah v Ljubljani gre ne gledé na plačilno vrsto 180 gld., učiteljicam pa 100 gld. stanarine.

Den definitiv angestellten Lehrern an den öffentlichen Volksschulen in Laibach gebührt ohne Unterschied der Gehaltsklasse ein Quartiergeld von 180 fl., den Lehrerinnen hingegen ein solches von 100 fl.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Hribarja, izvolijo ustat!

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadosti podprt in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Prevzvišeni gospod deželni predsednik ima besedo.

k. k. Landespräsident Excellenz Freiherr von Hein:

Ich begrüße den Antrag Hribar mit größter Freude, nachdem er jenen Grundsätzen entspricht, welche ich selbst im Finanzausschusse anzudeuten die Ehre hatte.

Die Trennung der Quartiergelder in verschiedene Abstufungen nach den verschiedenen Gehaltsklassen ist so zu sagen obsolet geworden mit der Einführung des neuen Gehaltssystems überhaupt.

Die verschiedene Bemessung der Quartiergelder hatte ihren Grund im Ortsklassensystem, mit welchem nun definitiv gebrochen wird, im Ortsklassensystem, welches in einer dem Gesetze allerdings nicht ganz vollkommen Rechnung tragenden Anwendung zur Creirung von Stellen verschiedener Klassen in derselben Ortschaft geführt hat.

Ich habe schon damals immer die Auffassung gehabt, daß die Creirung so verschiedener Stellen in einer und derselben Gemeinde an einem und demselben Orte dem eigentlichen Tenor des Gesetzes nicht entspricht, noch viel weniger aber entspricht eine solche Differenzirung den heute in der gegenwärtigen Vorlage im § 2 zum Ausdrucke gebrachten Grundsätzen und ich kann daher nur mit voller Ueberszeugung für die gleichmäßige Bemessung der Quartiergelder eintreten.

Die Beschaffung des Obdaches bildet für den Menschen, seit er aus dem Troglodyten, aus dem Nomaden zum eigentlichen Träger der Civilisation geworden ist, stets eine seiner wichtigsten und seiner zuerst zutage tretenden Sorgen bei jeder Ansiedlung; sie ist eine so vitale Sorge, daß ich wohl hoffen darf, daß der hohe Landtag bereitwillig, nachdem es sich nur um eine kleine Summe handelt, auch diese Sorgen den Lehrern Laibachs abnehmen wird.

Wenn ich dabei nochmals auf den geringen Bezug an Quartiergeld, das für Lehrerinnen mit 100 fl bemessen

worden ist, hinweise, und auch gerne, wenn nicht eine vollständige Gleichstellung, so doch eine Erhöhung wünschen würde, so erlaube ich mir diese zweite Frage ebenfalls dem hohen Landtage zur wohlwollenden Erwägung zu empfehlen.

Ich glaube, daß mit einem Betrage von 100 fl. per Jahr nur schwer unter den gegenwärtigen Verhältnissen eine Wohnung auch für Lehrerinnen gefunden werden kann, nachdem es sich ja in der Regel darum handeln wird, eine möblierte Wohnung aufzunehmen und eine solche ist, glaube ich, um 100 fl. nicht erhältlich.

Wenn der hohe Landtag daher die Anträge des Finanzausschusses nochmals in Erwägung zieht und einer Abänderung derselben in diesem Punkte nicht abgeneigt ist, so erlaube ich mir auch die Lehrerinnen dem Wohlwollen des hohen Hauses zu empfehlen.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Višnikar:

Visoka zbornica! Številka, katero je prečastiti gospod poslanec Hribar navajal v podporo svojega predloga, je resnična. Sedaj je v Ljubljani samo 12 učiteljev v III. plačilnem razredu z letno plačo 500 gld. Povišek bi torej znašal resnično samo 360 gld. na leto, ako tudi tem učiteljem stanarino na 180 gld. povišamo. Za svojo osebo se popolnoma strinjam s predlogom gospoda poslanca Hribarja in bi omenil še to, da smo lansko leto dovolili učiteljem, ki so imeli stanarino 80 gld., 70 gld. doklade, da imajo torej ljubljanski učitelji tudi v III. plačilni vrsti stanarine in draginjske doklade že sedaj faktično 150 gld. in da bi po novem zakonu, ako jim ne zvišamo teh 150 gld., ne bili nič na boljšem. Ako se torej že vsem nekaj dá, naj bi se tudi tem učiteljem kaj dalo. Gledé učiteljic pa moram povdarjati, da dosedaj v Ljubljani niso imele nobene stanarine, sedaj pa bodo takoj 100 gld. dobile, dočim bi bili učitelji III. in IV. plačilnega razreda samo za 30 gld. na boljšem, če jim povišamo stanarino na 180 gld. To opravičuje, da gledé učiteljic ostane pri tem, kar nasvetuje finančni odsek.

Ker se predlogu gospoda poslanca Hribarja od nobene strani ni ugovarjalo, mislim, da ne ravnam proti intencijam finančnega odseka, ako tudi jaz podpiram predlog gospoda poslanca Hribarja in prosim, da se drugi odstavek § 5. sprejme tako-le:

„Stalno nameščenim učiteljem na javnih ljudskih šolah v Ljubljani gre ne gledé na plačilno vrsto 180 gld., učiteljicam pa 100 gld. stanarine.

Den definitiv angestellten Lehrern an den öffentlichen Volksschulen in Laibach gebührt ohne Unterschied der Gehaltsklasse ein Quartiergeld von 180 fl., den Lehrerinnen hingegen ein solches von 100 fl.“

Deželni glavar:

Ker se gospod poročevalec pridružuje predlogu gospoda poslanca Hribarja, glasovalo se bo o § 5. s spremembo gospoda poslanca Hribarja.

§ 5. bi se imel sedaj glasiti:

„§ 5.

Vsak voditelj (vsaka voditeljica) javne ljudske šole ima pravico do najmanj iz dveh sob in iz potrebnih stranskih prostorov obstoječega stanovanja, katero je, ako možno odkazati v šolskem posloplju. Kadar se mu takšno stanovanje ne more dati, gre mu stanarina, katero je pri ravnateljih meščanskih in voditeljih občnih ljudskih šol v Ljubljani odmeriti z 240 gld. in pri voditeljicah s 180 gld., zunaj Ljubljane pri ravnateljih meščanskih šol in pri voditeljih občnih ljudskih šol s 100 gld., pri voditeljicah pa z 80 gld.

Stalno nameščenim učiteljem na javnih ljudskih šolah v Ljubljani gre ne gledé na plačilno vrsto 180 gld., učiteljicam pa 100 gld. stanarine.

Ostali učitelji imajo pravico do prostega stanovanja ali do stanarine samo tedaj, kadar so imeli pravico do tega še pred veljavnostjo zakona z dne 29. novembra 1890. l., dež. zak. št. 23.

Stanarine za učiteljsko osebo na javnih občnih ljudskih šolah v Ljubljani plačuje normalno-šolski zaklad, za učiteljsko osebo zunaj Ljubljane pa jih plačujejo dotične šolske občine. Za stanarine učiteljskega osobja na javnih meščanskih šolah morajo skrbeti dotični šolski okraji.

Stanarina ni vštvena v pokojnino.

§ 5.

Jeder Leiter (Leiterin) einer öffentlichen Volksschule hat den Anspruch auf eine mindestens aus zwei Zimmern und den erforderlichen Nebenlocalitäten bestehende Wohnung, welche ihm, wenn möglich, im Schulgebäude anzuschließen ist. Kann eine solche nicht beigelegt werden, so gebührt ihm ein Quartiergeld, welches bei Directoren der Bürgerschulen und bei Leitern der allgemeinen Volksschulen in Laibach mit 240 fl. und bei Leiterinnen mit 180 fl., außerhalb Laibachs bei Directoren der Bürgerschulen und bei Leitern der allgemeinen Volksschulen mit 100 fl., bei Leiterinnen mit 80 fl. bemessen wird.

Den definitiv angestellten Lehrern an den öffentlichen Volksschulen in Laibach gebührt ohne Unterschied der Gehaltsklasse ein Quartiergeld von 180 fl., den Lehrerinnen hingegen ein solches von 100 fl.

Die übrigen Lehrer haben das Recht auf freie Wohnung oder auf ein Quartiergeld nur dann, wenn ihnen der Anspruch darauf schon vor der Wirksamkeit des Gesetzes vom 29. November 1890, L. G. B. Nr. 23, zustand.

Die Quartiergelder für das Lehrpersonale an den öffentlichen allgemeinen Volksschulen in Laibach werden von dem Normalschulфонде, jene für das Lehrpersonale außerhalb Laibachs von den bezüglichlichen Schulgemeinden bestritten. Für die Quartiergelder des Lehrpersonales an den öffentlichen Bürgerschulen haben die bezüglichlichen Schulbezirke aufzukommen.

Das Quartiergeld ist für den Ruhegehalt nicht einrechenbar."

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo § 5. v tem besedilu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospoda poročevalca, da prečita § 6.

Poročevalec Višnikar

(bere: — liest):

„§ 6.

Ako bi učiteljska oseba vsled njenega službenega časa po določilih tega zakona (§§ 2. in 3.) prejela manjšo plačo, kakor znaša njena sedanja plača z odnosno dopolnilno ali osebno doklado, tedaj jo je brez ozira na njen službeni čas uvrstiti v tisto plačilno vrsto, katera ustreza njenim sedanjim prejemkom. Dopolnilne doklade k plačam in osebne doklade je odtegniti, v kolikor ne presegajo plačilnih prejemkov v novi plačilni vrsti.

§ 6.

Sollte eine Lehrperson vermöge ihrer Dienstzeit nach den Bestimmungen dieses Gesetzes (§ 2 und 3) einen geringeren Gehalt erhalten, als ihr gegenwärtiger Gehalt sammt der allfälligen Ergänzungs- oder Personalzulage beträgt, so ist dieselbe ohne Rücksicht auf ihre Dienstzeit in jene Gehaltsklasse einzureihen, welche ihren gegenwärtigen Bezügen entspricht. Gehaltsergänzungs- und Personalzulagen sind, insoweit dieselben die Gehaltsbezüge in der neuen Gehaltsklasse nicht übersteigen, einzuziehen."

(Obvelja. — Angenommen.)

Člen II.

§ 6. zakona z dné 5. decembra 1889. l., dež. zak. št. 22., je v svoji sedanji besedi razveljavljen in se odslej glasi tako:

Artikel II.

Der § 6 des Gesetzes vom 5. December 1889, L. G. B. Nr. 22, wird in seiner gegenwärtigen Fassung außer Wirksamkeit gesetzt und hat fortan zu lauten: "

(Obvelja. — Angenommen.)

„§ 6.

Stalni prejemki posebnih verskih učiteljev se uravnajo po določilih, veljavnih za službene dohodke posvetnih učiteljev in za njih upokojevanje. Te verske učitelje je že pri njih nameščenju po določilih tega zakona uvrstiti v II. plačilno vrsto. V prvo plačilno vrsto se pomaknejo pod istimi pogoji, kakor posvetni učitelji.

Gledé pokojnine se stalno nameščenim posebnim verskim učiteljem uračunjava tudi v začasni službi prebiti službeni čas, ako se brez prenehanja stika s službenim časom, prebitim v stalni službi.

„§ 6

Die festen Bezüge der eigenen Religionslehrer werden durch die Vorschriften geregelt, welche für das Dienst Einkommen der weltlichen Lehrer und für die Veretzung derselben in den Ruhestand bestehen. Diese Religionslehrer sind jedoch schon bei ihrer Anstellung nach den Vorschriften dieses Gesetzes in die II. Gehaltsklasse einzureihen. Die Vorrückung derselben in die erste Gehaltsklasse erfolgt unter denselben Bedingungen, wie bei weltlichen Lehrern.

In Bezug auf die Pension wird den definitiv angestellten eigenen Religionslehrern auch die in provisorischer Anstellung zurückgelegte Dienstzeit angerechnet, wenn sie sich ohne Unterbrechung an die in definitiver Anstellung zugebrachte Dienstzeit anreihet."

(Obvelja. — Angenommen.)

„Člen III.

Ta zakon stopi v veljavnost s 1. oktobrom l. 1898.

Artikel III.

Dieses Gesetz tritt mit 1. October 1898 in Wirksamkeit."

(Obvelja. — Angenommen.)

„Člen IV.

Mojemu ministru za bogočastje in uk je naročeno, izvršiti ta zakon.

Artikel IV.

Mein Minister für Cultus und Unterricht ist mit der Durchführung dieses Gesetzes betraut."

(Obvelja. — Angenommen.)

„Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

Über Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde ich anzuordnen, wie folgt: "

(Obvelja. — Angenommen.)

„Zakon

z dné . . . . . "

veljaven za vojvodino Kranjsko,

s katerim se prenarejajo nekatera določila zakonov z dné 29. novembra 1890. l., dež. zak. št. 23. in z dné 5. decembra 1889. l., dež. zak. št. 22.

Geseß

vom . . . . . "

wirksam für das Herzogthum Krain,

mit welchem einige Bestimmungen der Gesetze vom 29. November 1890, L. G. B. Nr. 23, und vom 5. December 1889, L. G. B. Nr. 22, abgeändert werden."

(Obvelja. — Angenommen.)

Nadalje mi je poročati še o dveh prošnjah, namreč o prošnji št. CVI. učiteljstva v Kranji za zboljšanje gmotnih razmer, za draginjske doklade in stanarine in o prošnji učiteljstva v Postojini za draginjske doklade. Finančni odsek je sklenil, da se tema dvema prošnjama ne more ustreči in sicer z ozirom na to ne, ker so se z novim zakonom itak do malega skoraj vsem učiteljem teh dveh krajev plače zboljšale. V Postojini je draginja res velika, vendar ostane tam en sam učitelj v tisti plači, ki jo je dosedaj imel. Povdariti je, da si učitelji v Kranju in v Postojini nekoliko tudi prislužijo pri tamošnjih obrtnih nadaljevalnih šolah. Naposled pa prošnji tudi ne navajata nobenih natančnejših podatkov, na podlagi katerih bi se bil mogel finančni odsek sedaj odločiti za kake draginjske doklade. Potreba se bo šele pozneje pokazala, ko se bo napravil novi status in se bo videlo, kateri učitelji v resnici potrebo trpé.

Predlagam torej v imenu finančnega odseka, da se ti dve prošnji oklonita.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlagam nadalje še sledečo resolucijo:

„Polovico v deželnozborni seji dné 25. februarija 1897. l. dovoljenih draginjskih doklad in podpor je izplačati dné 1. julija 1898. l., ostanek pa naj se izplača dné 1. decembra 1898. l. in le v toliko, kolikor bi deležne učiteljske osebe po novem zakonu manj dobile, kakor do sedaj s temi podporami vred.“

S tem se hoče dati navodilo, kako naj se izplačajo draginjske doklade, katere so se lansko leto dovolile od visokega deželnega zbora. Polovica naj se izplača dné 1. julija, druga polovica pa le v razmerji, kolikor bi manj dobili učitelji po novem zakonu, kakor znašajo draginjske doklade.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo resoluciji finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar:

Predlagam, da se načrt zakona sprejme v tretjem branju.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu gospoda poročevalca, da se načrtani zakon v celoti sprejme, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt zakona je v celoti odobren in s tem je sprejet 1. predlog finančnega odseka.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo 2. nasvetu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

7. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji c. kr. kranjske kmetijske družbe, da se odpravi mlinarski obrat z Ogersko.

7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsanschlusses über die Petition der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft für Krain, betreffend die Aufhebung des Mahlverkehrs mit Ungarn.

Berichterstatter Graf Barbo:

Der Mahlverkehr, dessen Ursprung zwar sehr weit zurückzuführen ist — sagt doch Dr. Hallwich in seinem Berichte im Jahre 1895 namens des Budgetausschlusses, daß der Mahlverkehr so alt zu nennen ist, wie der Zoll auf Getreide. Der Mahlverkehr besteht in seiner gegenwärtigen Fassung erst seit 1852 und hat folgende Geschichte, welche ich mit Rücksicht auf die beschränkte Zeit, welche das hohe Haus diesem Gegenstande widmen kann, sowie mit Rücksicht darauf, daß ja über diesen Gegenstand schon unendlich viel geschrieben und gesprochen wurde und auch hier in den Sitzungen vom 1. und 13. Februar 1895 eingehend berathen wurde, ganz kurz darlegen will.

In der Zollnovelle vom 25. Mai 1882 wird in der Classe VI, in T.-Nr. 23 und 24, der Zoll für Getreide und in T.-Nr. 27 der Zoll auf die Mischproducte bestimmt. Im Artikel X, Absatz 2, wird gesagt, daß von Eingangsabgaben befreit sind Gegenstände und Waren, welche zur Veredelung, Reparatur oder Bearbeitung in das Zollgebiet eingeführt und in veredeltem, respective reparirtem Zustande wieder über die Grenze ausgeführt werden. Nur muß diese Ausfuhr binnen einer gewissen, von der Finanzbehörde vorher genau bestimmten Frist geschehen und zwar unter der ausdrücklichen Bedingung, daß die Identität der ein- und ausgeführten Waren und Gegenstände sicher gestellt werden kann.

Diese Bestimmung ist vollkommen klar und läßt keinerlei Mißdeutung zu. Im Gegensatz zu den Bestimmungen des Gesetzes jedoch wurde wenige Tage, nachdem dieses Gesetz in Kraft getreten war, eine Ministerialverordnung erlassen, die für die exportierten Mischproducte nur den Nachweis hinsichtlich der Gattung des importierten Getreides verlangt. Aus der Identität wurde daher eine Gattungsgleichheit. Dies könnte noch hingenommen werden, wenn zugleich auch gleiche Qualität gefordert würde. Diese Bedingung wurde jedoch nicht verlangt und daraus resultirte eine empfindliche Schädigung der Landwirtschaft, wie ich später noch darthun werde.

Die Verordnung setzt fest, daß für je 100 k Weizen, resp. Korn 70 kg Weizenmehl, resp. 65 k Roggenmehl exportiert werden muß. Es wird also für je 70, respective 65 k Mehl ein Zoll für 100 k Getreide restituirt.

Nun ist dies allerdings ein Widerspruch zwischen dem Gesetze und der Verordnung, und es erhoben sich alsbald Proteste gegen denselben. Auch Baron Schwegel hat im Jahre 1886 im Reichsrathe darauf hingewiesen.

Nicht genug an dem! Die Verordnung wurde auch in Cis- und Transleithanien ungleichmäßig durchgeführt und sagt z. B. Dr. Lecher, welcher ja eine anerkannte Capacität auf dem Gebiete von Industrie und Handel ist, in seiner berühmten Obstructionsrede, welche jedoch nicht nur wegen ihrer Länge, sondern auch wegen des Inhaltes bedeutend ist, darüber Folgendes. Ich werde nicht die ganze Rede verlesen, ich bitte keine Angst zu haben.

Er sagt (bere — liest):

„Die Vortheile dieses Mahlverkehres, die, wie ich hinzuzufügen mir erlaube, fast ausschließlich oder ganz ausschließlich von den Ungarn benützt und ausgenützt wurden, bestanden in Folgendem:

Erstens zahlten die Ungarn überhaupt keinen Zoll; jahrelang blieben sie ihn schuldig. Zweitens, wenn sie schon eine Sicherheit gaben, gaben sie dieselbe nicht in Bargeld, sondern blieben sie unter allerhand fictiven Titeln schuldig. Drittens bekommen die ungarischen Mühlen die Rückvergütung auch für die exportierte Aele und Abfälle.“

Der Mahlverkehr ist auch einer des Momente, bei welchen Sonne und Wind zwischen Cis- und Transleithanien nicht gleichmäßig vertheilt sind. Doch muß zugegeben werden, daß durch die Verordnung vom 6. Jänner 1896 einige der schreiendsten dieser Mißbräuche abgestellt wurden. Schon am 10. Juni 1896. wies Baron Schwegel in einer diesbezüglichen Rede im Reichsrathe darauf hin, daß die Durchführung der Verordnung in Ungarn und in Oesterreich verschieden gehandhabt werden könne und daß dies eine Gefahr für die Aufrechterhaltung des gemeinsamen Zoll- und Handelsgebietes involviere.

Der Ansturm gegen den Mahlverkehr wurde immer heftiger und auf das allgemeine Drängen hin beschloffen beide Regierungen, den Mahlverkehr aufzuheben u. zw. mit 1. Jänner 1898, die ungarische Regierung jedoch mit dem Vorbehalte, daß bis 1. December 1897 der Ausgleich zwischen Oesterreich und Ungarn auf parlamentarischem Wege zur Annahme gelangt. Durch die unerquicklichen Vorgänge im Reichsrathe wurde dies unmöglich gemacht und nun hielt sich die ungarische Regierung nicht mehr an die Abmachung gebunden und macht sogar Miene, überhaupt nichts mehr von der Aufhebung des Mahlverkehres wissen zu wollen. Es sind aber auch die Verhältnisse gegenwärtig nicht günstig, weil im Jahre 1897 eine solche Mißernte in Ungarn war, daß es fast gar kein Getreide zu exportiren hat. Das ganze gefechste Getreide wurde im Lande selbst verzehrt und höchstens etwas nach Oesterreich importirt. Für den Export über die Grenze sind nicht genügende Quantitäten vorhanden.

Nun müßten die großen ungarischen Mühlen theilweise die Arbeit einstellen und das würde natürlich eine empfindliche Schädigung derselben verursachen. Es ist daher zu befürchten, daß die ungarische Regierung diesen großen Mühlen zuliebe gegen die Aufhebung des Mahlverkehres sich entscheiden könnte.

Um nun die österreichische Regierung zu bestimmen, mit allem Nachdrucke für die Aufhebung einzutreten, wurden

von allen Seiten Petitionen an dieselbe gerichtet und Kundgebungen erlassen. So hat auch die niederösterreichische Landwirtschaftsgesellschaft eine Resolution gefaßt und sich an die übrigen Landwirtschaftsgesellschaften mit dem Ersuchen gewendet, eine gleiche Petition zu verfassen und auch die Landtage zu ersuchen, ähnliche Resolutionen zu beschließen. Die k. k. krainische Landwirtschaftsgesellschaft, respective deren Centralausschuß hat die gleiche Resolution, wie die niederösterreichische, gefaßt und eine Petition an den hohen Landtag gerichtet, in welchem sie das Ersuchen stellt, derselbe möge eine ähnliche Resolution beschließen. Dies ist der Grund, warum ich heute im Namen des Verwaltungsausschusses darüber zu referiren habe. Nun müssen wir noch Licht- und Schattenseiten des Mahlverkehres in Betracht ziehen und fragen: Wem nützt der Mahlverkehr und wem schadet er?

Die Antwort darauf ist sehr leicht. Nutzen ziehen vom Mahlverkehre nur die großen Mühlen und fast ausschließlich die ungarischen; denn in Ungarn sind die Bahnen größtentheils Staatsbahnen und haben Tarife, welche bestimmt sind, das allgemeine Volkswohl zu heben und diesem zu dienen, was man bei uns in Oesterreich nicht behaupten kann. Bei uns sind die Bahnen leider größtentheils in der Hand von Privatgesellschaften und diese haben so hohe Tarife, daß das Volkswohl erst in letzter Linie in Betracht kommt und die österreichischen Mühlen nicht in der Lage sind, die Rohproducte aus dem Auslande zu beziehen, um daraus Nutzen zu ziehen. Ferner haben die ungarischen Mühlen die Verkehrsader der Donau, welche eine billige Verfrachtung ermöglicht. Die mittleren und kleineren Mühlen können überhaupt keinen Gebrauch vom Mahlverkehre machen, weil ihnen das Capital und der Credit fehlt, um außerhalb der Monarchie große Einkäufe zu machen. Sie werden geschädigt, weil sie die Concurrenz mit den großen Mühlen nicht bestreiten können; denn diese umgehen den Zoll von 1 fl. 50 kr. durch den Mahlverkehr und sind dadurch in der Lage, das Mehl um so viel billiger zu geben. Empfindlich schädigend ist der Mahlverkehr für die gesammte Landwirtschaft von Oesterreich-Ungarn; denn durch den Mahlverkehr wird der Zoll umgangen und der Getreidepreis auf das empfindlichste gedrückt.

Ungarn hat schon vor Einführung des Mahlverkehres die gleichen Quantitäten an Mehl exportirt, wie nach Einführung desselben. Der Herr Abgeordnete Povše hat in seiner Begründungsrede vom 1. Februar 1895 dargethan, daß der Export von Mehl im Jahre 1888 genau so groß war, wie im Jahre 1892, während sich die Einfuhr nach Oesterreich-Ungarn, besonders nach Ungarn in diesen vier Jahren um das Dreifache vermehrt hat. Es ist also ersichtlich, daß das Getreide, welches importirt worden ist, im Lande geblieben ist und der Export sich nur auf das beschränkte, was schon früher außer Landes gebracht wurde. Dies hat darin seinen Grund, weil der Balkanweizen minderwertig ist. Dieser erzeugt Mehl von mittleren und gröberem Nummern, während die feineren exportfähigen Gattungen aus Banater-Weizen erzeugt werden. Der Export beschränkt sich also auf das Mehl, welches aus Banater-Weizen erzeugt und schon früher exportirt wurde, während das Getreide aus den Balkanländern zu Mehl vermahlen und namentlich auf die österreichische Hälfte der Monarchie geworfen wird.

Es ist also einleuchtend und unnöthig, darüber noch ein Wort zu verlieren, daß der Mahlverkehr die Interessen der Landwirtschaft empfindlich schädigt. Ich habe daher im Namen des Verwaltungsausschusses folgende Resolution zu beantragen:

1. Der Fortbestand des Mahlverkehrs muß als eine schwere Schädigung der gesammten österreichischen und ungarischen Landwirtschaft sowie auch der Klein- und Mittelmühlens-Industrie erklärt werden.

2. Der Landtag des Herzogthums Krain sieht sich daher veranlaßt, die k. k. Regierung zu bitten, die sofortige Aufhebung des Mahlverkehrs durchzuführen."

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nič se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

8. Volitev štirih udov in štirih namestnikov v pridobninsko deželno komisijo za Kranjsko, potem osem udov in osem namestnikov v prizivno komisijo, ki jo je postaviti za Kranjsko zastran osebne dohodnine (k prilogi 48).

8. Wahl von vier Mitgliedern und vier Stellvertretern in die Erwerbsteuer-Landescommission für Krain, dann von acht Mitgliedern und acht Stellvertretern in die für Krain einzusetzende Berufungs-Commission für die Personaleinkommensteuer (zur Beilage 48).

Da se gospodje poslanci zedinijo in pripravijo listke, prekinem sejo za toliko časa, kolikor je za to potrebno.

(Seja prestane ob 5. uri 50 minut in se nadaljuje ob 6. uri 20 minut. — Die Sitzung wird um 5 Uhr 50 Minuten unterbrochen und um 6 Uhr 20 Minuten wieder aufgenommen.)

Deželni glavar:

Prosim gospode poslance, da oddajo listke za volitev štirih udov v pridobninsko deželno komisijo, toda samo za volitev štirih udov, ker se bodo za volitev štirih namestnikov listki pozneje oddali.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sedaj prosim gospode poslance, da oddajo volilne listke za volitev štirih namestnikov v pridobninsko deželno komisijo.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim gospoda poslanca Jelovška in barona Liechtenberga, da prevzameta skrutinij.

(Po kratkem odmoru. — Nach einer kurzen Pause.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec Jelovšek ima besedo.

Poslanec Jelovšek:

Visoka zbornica! Pri volitvi štirih udov v pridobninsko deželno komisijo so dobili gospodje: Souvan Ferdinand, za pridobninske zavezance I. razreda, Gogola Ivan za pridobninske zavezance II. razreda, dr. Majaron Danilo za pridobninske zavezance III. razreda in Regnard Edvard za pridobninske zavezance IV. razreda, vsak po 30 glasov.

Za namestnike so pa dobili gospodje: Gasner Andrej za pridobninske zavezance I. razreda, Dreise August za pridobninske zavezance II. razreda, Belec Anton za pridobninske zavezance III. razreda vsak po 29 glasov in Strel Peter za pridobninske zavezance IV. razreda 17 glasov in so torej voljeni. V manjšini je ostal gospod Prosenec z 12 glasovi.

Deželni glavar:

Prosim gospode poslance iz kurije velikega posestva, da oddajo listke za volitev dveh členov v prizivno komisijo za osebno dohodnino.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim gospode poslance iz kurije mest in trgov, in trgovinske in obrtnijske zbornice, da istotako oddajo listke za volitev dveh članov v prizivno komisijo.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim gospode poslance kmetskih občin, da oddajo listke za volitev dveh članov v prizivno komisijo.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim gospode poslance iz kurije velikega posestva, da oddajo listke za volitev dveh namestnikov v prizivno komisijo za osebno dohodnino.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Zdaj prosim gospode poslance iz kurije mest in trgov ter trgovinske in obrtnijske zbornice, da oddajo listke za volitev dveh namestnikov v prizivno komisijo.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Slednjič prosim gospode poslance iz kurije kmetskih občin, da oddajo listke za volitev dveh članov v prizivno komisijo za osebno dohodnino.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Zdaj prosim gospode poslance, da oddajo listke za volitev dveh članov v prizivno komisijo za osebno dohodnino iz cele zbornice.

(Zgodi se. — Geschieht.)

In zdaj prosim še, da oddajo gospodje poslanci listke za volitev dveh namestnikov v isto komisijo iz cele zbornice.

(Zgodi se. — *Geschieht.*)

Prosim gospoda poslanca Povšeta in dr. Majarona, da izvolita prevzeti skrutinij.

(Po odmoru. — *Nach einer Pause.*)

Deželni glavar:

Prosim gospoda poslanca Povšeta, da naznani izid volitev.

Poslanec Povše:

Skrutinij o volitvi članov in namestnikov v prizivno komisijo za osebno dohodnino je pokazal nastopni rezultat:

1.) Kurija velikega posestva je oddala za volitev dveh članov v prizivno komisijo 7 glasovnic, ter sta dobila gospoda Ludovik baron Berg in dr. Maksimilijan pl. Wurzbach vsak po 7 glasov.

Pri volitvi dveh namestnikov v isto komisijo je oddala kurija velikega posestva 6 glasovnic, ter sta dobila gospoda dr. Teodor Rudesch kot namestnik g. barona Ludovika Berga in Karol Luckmann kot namestnik gosp. dr. pl. Maksa Wurzbacha vsak po 6 glasov.

2.) Od kurije mest in trgov ter trgovinske in obrtnijske zbornice je bilo za volitev dveh članov v prizivno komisijo oddanih 7 glasovnic in sta dobila kot člana gospod ces. svetnik Murnik in dr. Tavčar vsak po 7 glasov.

Pri volitvi dveh namestnikov je bilo od te kurije oddanih 7 glasovnic, in sta dobila gospoda Peter Grasselli, kot namestnik g. Ivana Murnika in Jožef Lenarčič kot namestnik g. dr. Ivana Tavčarja, vsak po 7 glasov.

3. Kurija kmetskih občin je oddala za volitev dveh članov v prizivno komisijo 16 glasovnic, in sta voljena kot člana gospoda Kalan s 16, Povše s 15 glasovi. Poleg teh je dobil gospod Jelovšek 1 glas.

Pri volitvi dveh namestnikov v prizivno komisijo je bilo oddanih od kurije kmetskih občin 14 glasovnic in sta bila kot namestnika voljena gospoda Ivan Božič kot namestnik g. Andreja Kalana, in Gabrijel Jelovšek kot namestnik g. Franceta Povšeta, vsak s 14 glasovi.

4.) Iz cele zbornice je bilo za volitev dveh članov v prizivno komisijo za osebno dohodnino oddanih 30 glasovnic ter sta voljena kot člana gospoda deželni glavar Detela s 30, dvorni svetnik Dralka z 28 glasovi.

Sicer so še dobili gospodje ces. svetnik Murnik 4, dr. Papež 1, F. pl. Lenkh 2, Pakiž 1 glas.

Pri volitvi dveh namestnikov v prizivno komisijo iz cele zbornice je bilo oddanih 30 glasovnic; voljena sta kot namestnika gospoda dr. Franc Papež kot namestnik gospoda Otona Detela z 28, Feliks pl. Lenkh kot namestnik gospoda Jožefa Dralka z 27 glasovi.

Poleg teh so dobili gospodje: Pakiž, Perdan in Klein vsak po 1 glas.

Deželni glavar:

S tem je torej rešena 8. točka dnevnega reda in preostaja nam še točka:

9. Volitev članov v deputacijo, ki se pokloni Njegovemu Veličanstvu cesarju povodom 50letnega jubileja.

9. Wahl der Mitglieder in die Guldigungsdeputation an Seine Majestät den Kaiser aus Anlaß des 50jährigen Regierungsjubiläums.

Ker je že skleneno, da se predsedstvo deželnega zbora in člani deželnega odbora odpošljejo kot deputacija na Najvišji cesarski dvor, voliti treba še po jednega člana deputacije iz treh kurij deželnega zbora.

Prosim torej gospode poslance, da pripravijo listke ter jih potem oddajo po nastopni vrsti: najprej jih odda kurija velikega posestva, potem kurija mest in trgov in trgovinske in obrtnijske zbornice, in slednjič kurija kmetskih občin.

(Zgodi se. — *Geschieht.*)

Prosim gospoda poslanca Ažmana in viteza Langerja, da prevzameta skrutinij.

(Zgodi se. — *Geschieht.*)

(Po odmoru. — *Nach einer Pause.*)

Deželni glavar:

Gospod poslanec župnik Ažman ima besedo, da naznani izid volitve.

Poslanec Ažman:

Visoka zbornica! Čast mi je naznaniti, da je kurija velikega posestva izvolila kot člana deputacije s 7 glasovi gospoda poslanca ekscelenco barona Schwegla.

Kurija mest in trgov ter trgovinske in obrtnijske zbornice je oddala 7 glasov, 6 jih je dobil gospod poslanec Hribar, 1 gospod Perdan, torej je voljen gospod poslanec Hribar.

Kurija kmetskih občin je oddala 14 glasov, ki se vsi glasijo za gospoda poslanca dr. Papeža.

Deželni glavar:

Konstatujem, da so gospodje poslanci ekscelenca baron Schwegel, župan Hribar in dr. Papež voljeni kot člani deputacije, ker so drugi člani že določeni po prejšnjem sklepu deželnega zbora.

Izročena mi je bila interpelacija gospoda poslanca Perdana in tovarišev; prosim gospoda zapisnikarja, da jo prečita.

Tajnik Pfeifer

(bere: — liešt:)

„Interpelacija

poslanca Ivana Perdana in tovarišev.

Glasom zakona dné 31. junija l. 1880., drž. zak. št. 120., zadevajočega izdelovanje umetnih vin, sme se poluvino (petijot) točiti le pod imenom, katero ga označi kot takega, in glasom zakona dné 15. marca 1883, drž. zak. št. 39, ki spreminja in popolnuje obrtni zakon, mora se imeti za točenje petijota posebno koncesijo.

Z ozirom na dejstvo, da se zadnji čas toči po Kranjskem silno veliko petijota, zlasti pod imenom Tirolsko vino, ter se prodaja na drobno po 15 do 26 kr. liter in z ozirom na gorenje zakonske naredbe, vprašajo podpisani visoko c. kr. deželno vlado:

I. Ali se je dala na Kranjskem komu in kje kaka koncesija za točarenje petijota?

II. če ne, ali se je kdo kaznoval po zakonu od 21. junija 1880, in

III. ali misli visoka c. kr. deželna vlada kaj ukreniti, da se prepreči točarenje zlasti tirolskega petijota pod imenom pristnega vina, kar silno škoduje pošteni gostilniški obrti in domačemu vinarstvu? Perdan, Božič, Dr. Majaron, F. Košak, Povše, Dr. Žitnik, F. Modic, Jelovšek, Pakiž, Schweiger, Dr. Iv. Tavčar, Dr. Papež, Klein, V. Pfeifer, F. Ažman, Murnik, Iv. Hribar, Lenarčič, Višnikar, Kajdiž.“

Deželni glavar:

Čast mi je to interpelacijo izročiti Njega ekscelenci gospodu deželnemu predsedniku.

C. kr. deželni predsednik ekscelenca baron Hein:

Ker mi danes ni na razpolaganje dotični material, mi tudi ni mogoče takoj odgovoriti na to interpelacijo. Ako mi bo mogoče, odgovoril bom v prihodnji seji, v ponedeljek.

Deželni glavar:

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita sklepe včerajšne tajne seje.

Tajnik Pfeifer

(bere: — liešt:)

„1.) V statusu deželnega knjigovodstva nahajajoči se oficijal I. razreda Fran Zalar se uvrsti v

osebni status deželnih dobrodelnih zavodov in se pri teh zavodih ustanovljeno mesto oficijala II. razreda ne odda tako dolgo, dokler bode Fran Zalar dotično službo opravljal.

2.) Pri deželnem knjigovodstvu ustanovi se služba praktikanta z letnim adjutom 500 gld.

3.) Deželnemu knjigovodji Antonu Prelesniku in revidentu Vincenciju Vizjaku dovolita se osebni dokladi, in sicer prvoimenovanemu v znesku 150 gld., drugoimenovanemu pa v znesku 100 gld. na leto.

Kadar bi se pa imenovana pomaknila v višjo plačilno stopnjo, zniža se, odnosno preneha osebna doklada po razmerju zvišane plače.

1) Der in den Status der Landesbuchhaltung eingereichte Official I. Classe, Franz Zalar, wird in den Personalstand der Landeswohlthätigkeits-Anstalten eingestellt, wogegen die bei denselben systemifizierte Stelle eines Officiales II. Classe so lange unbefestigt bleibt, als Franz Zalar den betreffenden Dienst versieht.

2.) Bei der Landesbuchhaltung wird die Stelle eines Praktikanten mit dem jährlichen Adjutum von 500 fl. creirt.

3.) Dem Landesbuchhalter Anton Prelesnik und dem Revidenten Vincenz Vizjak werden Personalzulagen und zwar dem Erstgenannten im Betrage von 150 fl. und dem Zweitgenannten im Betrage von 100 fl. per Jahr bewilligt.

Im Falle der Borrückung der Genannten in eine höhere Gehaltsstufe, verringert sich, — beziehungsweise erlischt die Personalzulage nach Maßgabe der eingetretenen Gehaltserhöhung.

Preko prošnje računskega oficijala Frana Zalarja za dovolitev osebne doklade preide se na dnevni red.

Prošnja Viktorja Wruss-a, uradnega sluge v. p., se izroči deželnemu odboru z naročilom, do jo reši, kadar bode sklenjen penzijski statut za deželne uradnike in služabnike.“

Deželni glavar:

S tem je rešen dnevni red današnje seje. Sedaj pride na vrsto tajna seja.

Prihodnja javna seja bo v ponedeljek, dne 28. februarija, ob 8. uri dopoldne in sicer s sledečim dnevnim redom:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Ker se bo sedaj vršila tajna seja, prosim gospode poslušalce, da ostavijo galerijo.

Sklepam javno sejo.

Konec seje ob 7. uri 35 minut zvečer. — *Schluss der Sitzung um 7 Uhr 35 Minuten abends.*